

М.В. КОЛЕСНИКОВА

Сумський державний університет

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ІНФОРМАЦІЮ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

У сучасному інформаційному суспільстві, світі нових технологій особливого значення набуває право власності на інформацію та його захист. Інформація стала об'єктом цивільного обігу, що породжує протиправні посягання на права суб'єктів, які її створюють, володіють, користуються та розпоряджаються. В контексті забезпечення права власності на інформацію особлива роль відводиться правоохоронним органам держави та адміністративно-правовому механізму охорони вказаного права. За чинним українським законодавством право власності є непорушним. Різні суб'єкти права набувають права власності на об'єкти, що здебільшого перебувають у вільному цивільному обороті. До таких об'єктів права власності належить також Інформація.

Історично існування права власності супроводжується посяганням на нього, при цьому право власності на інформацію у цьому плані не стало виключенням. Фізичні та юридичні особи, які є суб'єктами права власності на інформацію, вимушені охороняти та захищати зазначене право. Посягання на право власності завжди здійснюється протиправним діянням, а суб'єкти, яким таке право належить, здатні захистити право власності на інформацію лише способами, що дозволені законодавством або, принаймні, не суперечать йому. На боці власників інформації виступає держава в особі своїх органів: реєстраційних, дозвільних, контролюючих, правоохоронних та інших. Особливу роль при захисті права власності на інформацію відіграють державні правоохоронні органи, які використовують різні засоби, способи та заходи. Слід зазначити, що правоохоронні органи застосовують лише законні механізми захисту права власності на інформацію. При цьому часто зазначені механізми мають право використати лише правоохоронні органи, інші особи можуть звертатися до правоохоронних органів з метою вжиття відповідних засобів, реалізації способів та заходів забезпечення права власності на інформацію. Поняття інформації відноситься лише до тих відомостей та даних, які можуть бути збережені на матеріальних чи електронних носіях. В свою чергу, слід зазначити, що поняття «право на інформацію» та «право власності на інформацію» не збігаються за змістом. Так, право на інформацію включає не тільки право власності на інформацію, але, наприклад, право знати відомості, що не є володінням нею. З іншого боку, право власності на інформацію завжди спирається на право на інформацію. В новій редакції Закону України «Про інформацію» визначення «право власності на інформацію» відсутнє. Проте, звернувшись до зазначеного закону в попередній редакції, можна знайти таке його визначення «Врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження інформацією. Інформація є об'єктом права власності громадян, організацій (юридичних осіб) і держави. Інформація може бути об'єктом права власності як у повному обсязі, так і об'єктом лише володіння, користування чи розпорядження. Визначення поняття «права власності» дається також в цивільному законодавстві, відповідно до норм якого право власності - це право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. З огляду на зазначене вище, право власності на інформацію - це право володіння, користування та розпорядження відомостями та/або даними, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Таким чином, поняття «право на інформацію» ширше за поняття «право власності на інформацію». Як і будь-яке майно, інформація як об'єкт, що має певну цінність, повинна бути захищена від протиправних посягань, незаконного заволодіння, використання та розповсюдження. Правове забезпечення права на інформацію правоохоронними органами може здійснюватися щодо захисту фізичних та юридичних осіб; щодо приватної та публічної інформації тощо. Тому правове забезпечення права на інформацію правоохоронними органами має певну класифікацію на види за такими критеріями: 1) в залежності від суб'єктів, чий права охороняються: фізичних осіб, юридичних осіб, держави; 2) залежно від виду інформації (інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації"); 3) в залежності від суб'єкта, який здійснює адміністративно-правове забезпечення: органами внутрішніх справ, органами Служби безпеки України,

органами прокуратури та іншими; 4) залежно від доступу до інформації: відкрито та з обмеженим доступом, в тому числі державної таємниці; 5) залежно від сфери застосування: приватної та публічної інформації. Правове забезпечення права власності на інформацію здійснюється правоохоронними органами з використанням способів, закріплених у нормативно-правових актах. До таких способів відносяться: реєстрація, ліцензування, експертиза, нагляд та контроль тощо. Всі способи правового забезпечення права власності на інформацію правоохоронними органами об'єднані в єдину систему, мають спільну мету та забезпечують функціональний захист права власності на інформацію. Держава повинна забезпечити відповідне підґрунтя для захисту права власності на інформацію законних власників. Адміністративно-правове забезпечення права власності на інформацію повинно втілюватись шляхом розробки юридичних норм, що відображаються в законодавчих та підзаконних актах, визначення механізмів такого забезпечення, суб'єктів, яким надано право володіти, розпоряджатись, розповсюджувати інформацію відповідно до набутого права власності або права користування, визначення суб'єктів владних повноважень, яким надано право здійснювати захист відповідного права власності на інформацію, а також їх прав та механізмів впливу, встановлення певних режимів доступу до інформації. Таким чином, враховуючи зазначені вище положення, під правовим забезпеченням права власності на інформацію правоохоронними органами доречно розуміти вплив держави на суспільні відносини з метою захисту та охорони права власності на інформацію між її власниками, розпорядниками та користувачами шляхом надання певному суб'єкту владних повноважень (правоохоронним органам) законодавчо визначених спеціальних механізмів такого впливу.

Колеснікова М.В., Правове забезпечення права власності на інформацію правоохоронними органами // Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку: Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (19 - 20 травня 2012 року, м. Суми). I частина /Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ. - Суми: ТОВ "Друкарський дім "ПАПІРУС", 2012.-592 с.